

Svar på Interpellation av Linnéa Vinge (SD) till socialborgarrådet Jan Jönsson (L) gällande orosanmälningar och insatser avseende barn och unga

Dnr KS 2020/1310

Linnea Vinge (SD) har i sin interpellation ställt frågor till mig gällande orosanmälningar och insatser avseende barn och unga i Stockholms stad. Det är ett högst relevant och viktigt område, särskilt med anledning av coronapandemin och de restriktioner som det inneburit. Jag delar interpellantens syn att det är positivt att befarade missförhållanden bland barn och unga anmäls så fort misstanke finns, och att insatser tas till när det krävs. Jag vill även understryka vikten av riktigt tidiga insatser, eftersom att det redan i lågstadiet går att se vilka barn som är i riskzon.

Även om antalet orosanmälningar ökar så är inte detta i sig något negativt och det finns flera förklaringar till denna ökning. Det är också något som följs upp kontinuerligt och Stockholms stad arbetar aktivt med att upptäcka, motverka och förebygga missförhållanden bland barn och unga.

Jag övergår nu till att besvara interpellantens frågor i tur och ordning.

1. Varför tror socialborgarrådet att antalet anmälningar avseende barn och unga ökar?

Orsakerna till ökningen är flera. Den 1 januari 2013 ändrades kriterierna i socialtjänstlagen för när en anmälan ska respektive bör göras. Sedan 2013 räcker det med att anmälaren misstänker att ett barn far illa för att en anmälan ska vara befogad. Den nya formuleringen syftade till att underlätta för anmälare att avgöra när en anmälan ska respektive bör göras genom att enbart utgå från anmälarens egna iakttagelser och oro för barnet. Anmälaren behöver inte längre sätta sig in i om oron kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller inte.

Den ökade medvetenheten i samhället om barns rättigheter till en god och trygg uppväxt är sannolikt också en bidragande orsak till ökningen av anmälningar till socialtjänsten.

En annan bidragande förklaring till ökningen av inkomna anmälningar sedan 2012, och den stora ökningen under 2015, är det växande antalet

ensamkommande barn som kommit till Sverige och sökt asyl. Socialtjänsten har ansvar för mottagandet och anvisningen från Migrationsverket registreras som en inkommen anmälan. Socialtjänstens handläggning sker på i princip samma sätt som för andra barn som är i behov av socialtjänstens insatser. Antalet nytillkomna asylsökande ensamkommande barn har minskat kraftigt sedan 2016, men motsvarande minskning av inkommande anmälningar har inte skett under de följande åren.

Den fortsatta ökningen kan bero på de satsningar som gjorts de senaste åren på att utveckla samverkan mellan socialtjänsten, förskolan, skolan och polisen. Under 2020 inkom 6 814 anmälningar från skola och förskola vilket innebär en fortsatt ökning jämfört med 2019 då totalt 6 593 anmälningar kom från skola och förskola. Från polisen inkom 9 286 anmälningar under 2020 vilket kan jämföras med 8 257 år 2019 och motsvarar en ökning med drygt 12 procent.

Ytterligare en trolig förklaring till att andelen anmälningar som leder till utredning har ökat markant de senaste åren, är sannolikt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). Sedan 2014 gäller att om det av anmälan, eller under en förhandsbedömning, framkommer uppgifter om att ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller upplevt våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående, ska en utredning om barnets behov av skydd eller stöd alltid inledas utan dröjsmål.

Sedan 2012 har ökade krav ställts på socialtjänstens handläggning och dokumentation avseende uppgifter som rör oro för barn vilket sannolikt har haft betydelse för antalet registrerade anmälningar. Kravet på att uppgifter som rör oro för barn omedelbart ska skyddsbedömas och att bedömningen ska dokumenteras, vilket regleras i 11 kap. 1 a § socialtjänstlagen, har bidragit till att uppgifter som tidigare dokumenterades i journal i ökad utsträckning dokumenteras som en inkommen anmälan där en skyddsbedömning dokumenteras och kopplas till pågående utredning.

2. Varför leder endast 56,7 procent av alla anmälningar till att en utredning inleds?

Andelen anmälningar som hanterades inom ramen för en utredning genom att anmälan kopplats till en pågående utredning eller lett till en ny utredning under 2020 var 57 procent i staden, vilket är samma siffra som under 2019. Alla anmälningar ska inte utredas, anmälningar är en indikation på oro för hur barnet mår och socialtjänsten gör sedan en bedömning av om en utredning behöver inledas eller inte. I en

undersökning gjord av Socialstyrelsen 2019 visades att 331 000 orosanmälningar gjordes i Sverige 2018. 128 000 av dessa (38 procent) ledde till ett beslut om att en utredning skulle inledas.

Socialstyrelsen har föreslagit att anmälningar som inte leder till utredning avseende barn ska kunna sparas på ett sökbart sätt. Socialstyrelsens bedömning är också att utöver anmälan behöver socialnämnden spara förhandsbedömningen som görs för att ta ställning till om utredning ska inledas eller inte. Att identifiera och uppmärksamma barn så tidigt som möjligt för att förebygga att de inte far illa medför att kostnader kan förhindras i samhället, men framför allt att lidande för barnet kan minskas och ge förutsättningar för en trygg och säker uppväxt. Socialstyrelsen har skickat förslaget på remiss bland annat till Stockholms stad för yttrande. Staden ligger högre än genomsnittet i landets kommuner för andelen anmälningar som leder till att utredning inleds, vilket visar på att orosanmälningar tas på stort allvar, men socialnämnden har likväl ställt sig bakom Socialstyrelsens författningsförslag i rapporten ”Att göra anmälningar som gäller barn sökbara” för att säkerställa att alla barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver.

3. Finns det något skäl till att insatsen kontaktperson/kontaktfamilj ökat för första gången på många år?

Under många år var beviljandet av kontaktperson och kontaktfamilj de vanligaste öppenvårdsinsatserna. Tendensen under de senaste tio åren har varit att dessa insatser minskar i omfattning. Även på nationell nivå har det setts en nedgång för insatsen kontaktfamilj eller kontaktperson. Orsakerna till minskningen är sannolikt flera, men under de senaste åren har forskning visat på en osäkerhet kring vilka effekter dessa insatser uppnår. Statistik för år 2019 visade emellertid att den nedåtgående trenden bröts och att insatsen det året beviljades i utökad omfattning i staden. En av orsakerna till ökningen bedömdes vara att insatsen började användas i samband med utslussning till självständigt boende för ensamkommande unga som var i behov av extra stöd.

Ytterligare orsaker skulle kunna vara att socialtjänsten använder insatsen kontaktperson för att stärka skyddsfaktorer, såsom att stötta barnet eller den unge att klara av skolan, att ingå i en organiserad fritidssysselsättning och/eller stärka det sociala nätverket kring den unge. Detta genom att styra innehållet i insatsen med tydliga mål för uppdraget.

4. Varför tror man att orosanmälningarna var så många år 2015 just bland asylsökande?

Under 2015 sökte 35 369 ensamkommande barn asyl i Sverige. Många anvisades av Migrationsverket till Stockholms stad. Socialtjänsten har ett övergripande ansvar för mottagandet. Det innebär bland annat att utreda barnets behov och besluta om boende, daglig omsorg och eventuellt särskilt stöd. Alla anvisningar från Migrationsverket (eller polisen) om ensamkommande barn registreras som en orosanmälan då barnet vid ankomsten till Sverige är skilt från sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare, och som därför är i behov av stöd och hjälp från socialtjänsten. Därav det stora antalet orosanmälningar år 2015.

5. Är orosanmälningarna fortfarande höga bland asylsökande?

Det kan konstateras att mycket färre ensamkommande barn har sökt asyl i Sverige under 2020 i jämförelse med föregående år. Även anvisade kvotflyktingar har minskat kraftigt. Totalt ansökte 500 ensamkommande barn om asyl i Sverige under 2020. I och med detta är antalet orosanmälningar för asylsökande barn inte längre höga i staden.

6. Vad gör majoriteten för att motverka och förebygga missförhållanden bland barn och unga?

Under den här mandatperioden har vi gjort satsningar på sammanlagt över en kvarts miljard för att förstärka den sociala barn- och ungdomsvården och ge socialtjänsten bättre möjligheter att hjälpa utsatta barn och unga. Staden har även antagit en strategi för att motverka att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Exempel på riktade satsningar under 2019 var idéburna offentliga partnerskap (IOP) för ensamkommande barn och unga, utökade insatser för Skolfam för placerade barn och en satsning på fältassistenter. Under 2020 gjordes bland annat satsningar för att säkerställa placeringar av barn och unga, en skyddsfond för placeringskostnader i de fall stadsdelar fick exceptionellt många svåra ärenden, tidiga preventionsinsatser, förstärkning av Barnahus, förstärkt samverkan skola-socialtjänst och tidiga preventionsinsatser för barn.

I Stockholm stads budget för 2021 finns vidare ett flertal uppdrag där socialnämnden tillsammans med bland annat utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska verka för att barn och unga får det stöd de behöver och i samarbete med hemmen främja barns och ungas utveckling. Socialförvaltningen prioriterar samverkan mellan socialtjänsten och skolan i allt arbete som rör barn och unga. Att klara skolgången är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för en framtida god hälsa och utveckling

för barn och unga, i synnerhet för barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Förutsättningarna att öka socialtjänstens informationsutbyte med polisen och andra relevanta myndigheter har även utretts och en sekretesshandbok har tagits fram. Handboken har sin utgångspunkt i hur samverkan mellan socialtjänst och polis, och om möjligt andra relevanta myndigheter, kan möjliggöras inom nuvarande sekretessregler.

Kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympling och barnäktenskap har genomförts tillsammans med Origo.

Det har även tagits fram en vägledning för stadsdelsförvaltningarnas arbete med sociala insatsgrupper (SIG) för unga.

Andra exempel på det arbete som nu görs i Stockholms stad är samlokaliseringen av socialsekreterare tillsammans med polis och även ett samverkansavtal med polisen för att upptäcka och ge stöd till barn och unga utsatta för sugardejting och prostitution.

Sammanfattningsvis så pågår det många olika insatser för att motverka och förebygga missförhållanden bland stadens barn och unga. Grunden i detta arbete är just samhandling mellan olika aktörer, både inom stadens egna verksamheter och med externa myndigheter såsom Polisen. Under den styrande majoriteten har arbetet för att motverka och förebygga missförhållanden bland barn och unga varit ett prioriterat område där en mängd satsningar har genomförts och fortsätter göras.

Stockholm den **Datum**

Jan Jönsson